

Cambridge Sözlüğü geç mi kaldı?

Ahmet Bilgen, 20 Mart 2024

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7176212597086580737/>

Cambridge Sözlüğü, 2024 yılının kelimesini ‘halüsinasyon’ olarak seçti. Bir ruh sağlığı bozukluğunun adı olan halüsinasyon elbette **insanlar için değil, yapay zekâ için seçildi.**

Yapay zekâ ve etik alanında çalışmalar yapan Cambridge Üniversitesi’nden Dr. Henry Shevlin bu seçimi, **“Yapay zekâ hakkında nasıl düşündüğümüzün ve onu nasıl insanlaştırdığımızın bir fotoğrafı”** olarak yorumladı. **“Normalde insan ürünü olan halüsinasyon bundan böyle gerçeklikten kopukluk yaşayan yapay zekâ aracını ima eden bir fiil. Elbette yanlış veya yanıltıcı bilgi; söylenti, propaganda ve yalan haber şekillerinde uzun bir süredir hayatımızın içinde. Ancak bu dilsel seçim, algıda ince ama derin bir değişimi de yansıtıyor. Zira halüsinasyon gören kullanıcı değil, yapay zekâ”** diyor. Yapay zekâ ve halüsinasyon aslında yeni bir ikili değil, sektör profesyonellerinin ve teknolojiyi yakından izleyip kullananların bir süredir tartıştığı bir konu. Ancak artık herkesi ilgilendiriyor. Zira yapay zekânın yaygın kullanımı 2023’ün ilk aylarına denk geliyor. Open AI, Google ve Microsoft’un yapay zekâ çözümleri, bu süreçte daha bilinir oldu. Bir yıl öncesine kadar bilişim teknolojisiyle ilgilenenlerin bilgisayarlarında olan bu uygulamalar, artık bırakın üniversite öğrencilerini ev kadınlarının bile kullandığı sistemler haline geldi.

Doğru olmayan ama kulağa hoş gelen bilgiler

Henüz birçoğu geliştirme aşamasında olan yapay zekâ uygulamaları, birdenbire geniş kitleler tarafından bu kadar hızlı kullanılmaya başlandığında hatalar da daha bariz hale geldi. Hepiniz bir avukatın yapay zekâ kullanarak hazırladığı bir dosyada, mahkemeye hayali vakalar sunduğu haberini okumuşsunuzdur. **Hatta Google’ın yapay zekâ sohbet robotu Bard, James Webb Uzay Teleskobu hakkında doğru olmayan bir iddiada bulunmuş, Google da bu bilginin yanlış olduğunun farkında olmadan Twitter’da paylaşmıştı.**

Çoğumuz son yıllarda popülerleşen yapay zekâ sohbet robotları ile konuşmayı bir eğlence haline getirdik. Birçok beyaz yakalı, üniversite öğrencisi günde birkaç kez bu robotlara sorular sorup işlerini kolaylaştırıyor. Ve çoğumuz bu bilgilerin doğru olduğunu varsayıyoruz. Oysa yapay zekâ, algoritmalarına yanlış veri yüklenmiş olabileceği gibi model karışıklığı da yaşayabilir. Ayrıca birçok yapay zekâ uygulaması, bir kelime ya da görüntüden sonra neyin

geleceğini tahmin ederek çalışıyor, kendisi için mantıklı ama gerçek olmayan sonuçlara varabiliyor.

En az halüsinasyonu Open AI görüyor

Elbette yapay zekâ üreticileri de bu sorunun farkında... Kimi sistemlerini iyileştirmek için çalışmalarını derinleştiriyor, sorunlar olabileceğini kabul ediyor. Kimileri de sessizliğini koruyor ama içerde halüsinasyonları giderecek hummalı çalışmalar olduğunu tahmin etmek zor değil. Aslında Vectara tarafından yapılan bir araştırma, halüsinasyon oranlarının korkutucu bir seviyede olmadığını da gösteriyor. 2023'ün son aylarında yapılan araştırmada Chat-GPT 4.0'ın halüsinasyon oranı yüzde 3 olarak açıklandı. Listeni ikinci sırasında, GPT-3.5 yer aldı. GPT-3.5 de OpenAI tarafından geliştirilen büyük bir dil modeli. Listenin en altında ise Google'a ait iki büyük dil modeli yer aldı. Google Palm Chat, kendisine verilen materyal üzerinde yüzde 27'nin üzerinde halüsinasyon oranı yakalayarak en güvenilmez model oldu.

Gördüğümüz gibi bazı uygulamalarda oranlar çok düşük, deneyimlerimin bu oranların giderek daha düşük seviyelere geleceğini de söylüyor. Ancak yüzde 3 bile kötü sonuçlara yol açabilir. İnsan hayatını ilgilendiren bir dava, bir hastalığın teşhisi, bir üniversite öğrencisinin bitirme tezi... Örnekleri çoğaltabiliriz.

Şimdi yazımızın başlığında kullandığımız soruya dönelim. **Cambridge halüsinasyon sorununun zaman içinde çözüleceğini bildiği halde neden bu konuyu seçti?**

Bence iki nedeni var. Birincisi üreticileri, sistemlerini geliştirmek için zorlayacak bir kamuoyu baskısı yaratmak ki çok yerinden bir adım. İkincisi de teknolojinin yarattığı beyin tembelliğiyle mücadele etmek. İnsanlar artık okumadan, araştırmadan, düşünmeden ve üretmeden kazanmak istiyor. Oysa bugün yapay zekânın kullandığı birçok veri, insan tarafından üretildi. **İnsanlar işlerini yaparken önlerine konulan hazır işleri sorgulamalı, incelemeli ve daha iyi bir hale nasıl getiririm diye uğraşmalı. Eğer biz işimizi farklılaştırmazsak bir gün kaybedeceğimizi de kabul etmiş oluruz!**